

Collectief beheerplan
weidevogelgebied
Aersoltweerde Hattem
2011

BGGV008

Opgesteld door Cor Heidenrijk, gebiedscoördinator weidevogels Agrarische Natuurvereniging VeluweIJsselzoom in samenwerking met Wybe van Klarbergen mozaïekcoördinator namens Stichting Vrienden van het Boerenland

Versiebeheer

Versie en datum	Toelichting
Versie 1,0 - 2011 datum 4-1-2011	Eerste versie, gecorrigeerd door Wybe van Klaarbergen
Versie 1,1 - 2011 datum 19-1-2011	Versie voorgelegd aan Staatsbosbeheer en hun aanpassingen verwerkt
Versie 1,2 - 2011 datum 22-1-2010	Versie voorgelegd aan provincie Gelderland voor ecologisch toets en vaststellen door Gedeputeerde Staten

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Collectief beheerplan Aersoltweerde.....	3
1.2 Beschrijving Aersoltweerde	3
1.3 Weidevogelgebied Aersoltweerde.....	4
2. Weidevogels in de Aersoltweerde	5
2.1 Indrukken over het seizoen 2010.....	5
2.2 Weidevogels van 2007 tot en met 2010.....	5
2.3 Achteruitgang weidevogels in Aersoltweerde.....	6
3. Beheer	7
3.1 Mozaïekbeheer en kuikenland.....	7
3.2 Beheerpakketten	8
3.3 Weidevogelmozaïek Aersoltweerde	9
3.4 SNL kosten weidevogelbeheer	10
4. Inrichting weidevogelgebied.....	12
4.1 Waterhuishouding.....	12
4.2 Open landschap.....	12
4.3 Predatie	12
5. Organisatie uitvoeren collectief beheerplan Gelderse Waard.....	13
5.1 Gebiedscoördinatie	13
5.2 Taakverdeling beheerders en weidevogelvrijwilligers	13
5.3 Kennisbevordering.....	14
5.4 Monitoring	14
6. Planning en ambities	15
6.1 Planning	15
6.2 Lange termijn ambities	15
Bijlage 1 Gebruikers percelen Aersoltweerde	16
Bijlage 2 Beheereisen SNL pakketten	17
Beheerpakket A01.01.04: Landbouwgrond met legselbeheer.....	17
Beheerpakket A01.01.06: Extensief beweide weidevogelgrasland.....	17
Beheereisen voor Staatsbosbeheer kruidenrijk weidevogelgrasland.....	18

1. Inleiding

1.1 Collectief beheerplan Aersoltweerde

Dit is het collectieve beheerplan 2011 voor het weidevogelgebied "Aersoltweerde". Dit collectieve beheerplan is een beheerplan volgens artikel 4.4 van het Natuurbeheerplan van de provincie Gelderland (vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 5 oktober 2010). De Aersoltweerde is één van de 28 in Gelderland aangewezen gebieden met het beheertype "weidevogelgebied".

De Aersoltweerde wordt door de provincie Gelderland als één weidevogelgebied, samen met de Gelderse Waard als "Gelderse Waard" genoemd. Echter geografisch zijn de Aersoltweerde en de Gelderse Waard twee gebieden, die van elkaar zijn gescheiden door de provinciale weg Zwolle – Wezep en de rijksweg A28. Het gebied ten noorden van de A28 is de Aersoltweerde. Het gebied ten zuiden van de provinciale weg is de Gelderse Waard. Ook vanuit het perspectief van weidevogelbeheer is hier vanwege de scheiding door de A28 sprake van twee gebieden. Voor ieder gebied, de Aersoltweerde en de Gelderse Waard, is dan ook een afzonderlijk collectief beheerplan opgesteld.

Op 8 december 2009 heeft er in de Aersoltweerde een grondruil plaats gevonden. Veel landbouwgrond in de Aersoltweerde is door landbouwers overgedragen aan de overheid, Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). Landbouwers hebben daarvoor in de plaats binnendijks grotere huispercelen verkregen. Het ligt in de bedoeling dat BBL op haar beurt vervolgens de gronden in de Aersoltweerde overdraagt aan Staatsbosbeheer (SBB). Per 1 januari 2011 zijn deze percelen overgedragen van BBL aan Staatsbosbeheer.

Vanaf 2011 richt SBB de Aersoltweerde in als nieuw natuurgebied, met als doelstelling weidevogelgebied en leefgebied voor de kwartelkoning. Dit nieuwe natuurgebied is de komende jaren het zogenaamde 'compensatiegebied' voor verloren natuur bij Westenholtte en in de Scheller- en Oldenelerwaarden in Overijssel, aan de tegenover liggende oever van de IJssel. In deze gebieden vinden werkzaamheden aan de rivierverruiming plaats.

1.2 Beschrijving Aersoltweerde

De Aersoltweerde ligt in de gemeente Hattem, ingesloten tussen de IJssel en de Geldersedijk en tussen de A28 en de provinciegrens Gelderland/Overijssel. (zie afbeelding 1)
De Aersoltweerde is een uiterwaardengebied dat jaarlijks bij hoog water van de IJssel bijna geheel onder water loopt. Als regel is het gebied omstreeks 1 april weer grotendeels droog. In de Aersoltweerde bevinden zich geen huizen of boerderijen.

Afbeelding 1: Ligging Aersoltweerde

De oppervlakte van de Aersoltweerde is ongeveer 60 hectare. De Aersoltweerde bestaat uitsluitend uit grasland.

1.3 Weidevogelgebied Aersoltweerde

De Aersoltweerde is een Natura 2000 gebied en is een zeer gunstig weidevogelgebied: laag land en voedselrijk. Helaas is in het gebied het merendeel van de weidevogels verdwenen door predatie van vossen.

Vanaf de A 28 tot de helft van het gebied beperkt het aantal weidevogels zich momenteel tot een aantal Kievieten. Verder in het gebied, richting provinciegrens met Overijssel, komen nog wel meerdere soorten weidevogels voor. In dit gedeelte bevindt zich een terreinverhoging (percelen 10, 13 en 14 op afbeelding 2), waar bij hoog water grote hoeveelheden weidevogels foerageren. Een aantal zoekt hier dan ook een broedplaats. De meeste weidevogelterritoria bevinden zich jaarlijks in de percelen 1 tot en met 9.

In bijlage 1 zijn de gebruikers van de percelen in de Aersoltweerde genoemd. De vermelde perceelnummers corresponderen met de mozaïekkaart in hoofdstuk 3.

2. Weidevogels in de Aersoltweerde

2.1 Indrukken over het seizoen 2010

De winter van 2009-2010 heeft lang geduurd. In de eerste 2 weken van maart was het nog koud en is er nog sneeuw en veel regen gevallen. Het water in de IJssel stond in die periode ook nog hoog. Na 15 maart werd het pas beter lenteweer. Eind maart waren er dagen met temperaturen tussen de 15 en 20 graden. Maar temperatuurschommelingen naar dagen met 12 graden en minder waren soms groot. Vanaf eind maart is er relatief weinig neerslag gevallen.

Ook in april was het erg droog. De waterstand in de IJssel werd na half maart snel lager. Daarmee werden ook de buitendijkse weilanden droog. Echter al snel te droog. De grondwaterstand in de Aersoltweerde werd, mede door uitblijvende regen, te laag. Door die lage grondwaterstand hebben veel grutto's niet in de Aersoltweerde gebroed.

Pas eind april is het gaan regenen. Vanaf dat moment werden de vogels ook weer actiever. Helaas volgde daarna een koude meimaand. Waardoor veel jonge Kieviten en tureluurs het voorjaar niet hebben overleefd.

Ter voorkoming van predatie door vossen is in de Aersoltweerde door Staatsbosbeheer en Vrienden van het Boerenland schrikdraad rondom de percelen 1 tot en met 4 en om de percelen 10 tot en met 13 geplaatst. Er zijn in deze gebieden geen nesten gepreedeerd.

De samenwerking met Staatsbosbeheer is in de Aersoltweerde in 2010 goed verlopen.

2.2 Weidevogels van 2007 tot en met 2010

In de volgende tabellen zijn het aantal broedparen in de Aersoltweerde vermeld (bron: tellingen van weidevogelbeschermers van Vrienden van het Boerenland)

Percelen 1 tot en met 9

Soort	2007	2008	2009	2010	Doel 2015
kievit	20	15	3	2	10
grutto	8	7	1	1	5
tureluur	8	8	2	4	6
scholekster	2	2	2	1	2
wulp	-	-	-	3	-

Percelen 10 tot en met 15

Soort	2007	2008	2009	2010	Doel 2015
kievit	5	4	-	-	5
grutto	-	-	1	-	2
tureluur	3	2	1	-	3
scholekster	-	-	-	-	-

Percelen 16 en 17

Soort	2007	2008	2009	2010	Doel 2015
kievit	5	6	2	2	5
grutto	-	-	-	-	-
tureluur	2	2	1	2	3
scholekster	1	-	-	1	-

In 2008 zijn ook nog broedterritoria geteld van de kraakeend (2); gele kwikstaart (5) en graspieper (6).

Van 1997 tot en met 2003 hebben kwartelkoningen in de Aersoltweerde gebroed. In 2009 is weer een kwartelkoningteritorium geconstateerd op perceel 16A. In 2010 zijn geen kwartelkoningen waargenomen.

2.3 Achteruitgang weidevogels in Aersoltweerde

De Aersoltweerde was altijd een rijk weidevogelgebied met tientallen broedparen grutto's en tureluurs. Vanaf het moment dat de vos zijn intrede in de Aersoltweerde heeft gedaan is de weidevogelstand geminimaliseerd. Ook in 2010 en 2009 vergeleken met 2008 zie je nog steeds een achteruitgang van aantallen broedparen. Naar inschatting van de weidevogelvrijwilligers voornamelijk als gevolg van predatie door vossen. In bovenstaande tabellen zijn ook de doelstellingen voor de middellange termijn opgenomen. Belangrijkste uitgangspunt hierbij is in de jaren naar 2015 toe de achteruitgang van weidevogels te stoppen..

Om die achteruitgang, die vooral in de laatste 12 jaar heeft plaats gevonden, te illustreren onderstaande aantallen broedparen weidevogels over de jaren 1992 tot en met 2010:

Soort	1992 ¹⁾	1998 ¹⁾	2004 ¹⁾	2010 ²⁾
kievit	30	25	22	4
grutto	33	42	15	1
tureluur	13	20	9	6

¹⁾ bron Jan van Diermen provincie Gelderland

²⁾ bron: Vrienden v.h. Boerenland

3. Beheer

3.1 Mozaïekbeheer en kuikenland

Grutto's, tureluurs en andere weidevogels hebben voldoende afwisseling van gemaaid en ongemaaid grasland nodig om te broeden en hun jongen groot te brengen. Zo'n afwisseling van gemaaide, ongemaaide en beweide graslanden is een weidevogelmozaïek. In dit gevarieerd weidelandschap is voldoende dekking aanwezig en kunnen uitgekomen jongen veilig opgroeien. Tot half juni is er in een goed weidevogelmozaïek, ook nog lang gras aanwezig. Dit is het zogenaamde 'kuikenland'. Hierin kunnen jonge vogels voldoende dekking en voedsel vinden om de kwetsbare periode tussen het uitkomen en het vliegvlug worden heelhuids door te komen. De benodigde oppervlakte kuikenland is afhankelijk van het aantal families dat in een gebied aanwezig is.

In het Natuurbeheerplan 2010 van de provincie Gelderland staat het volgende over mozaïekbeheer en kuikenland: *"Weidevogels zijn gebaat bij variatie in beheer. Daarom staat in een collectief beheerplan aangegeven op welke wijze vorm wordt gegeven aan dit zogenoemde mozaïekbeheer. Een belangrijk aspect in dit mozaïekbeheer is de oppervlakte laat gemaaide percelen en het deel dat hiervan bestaat uit kruidenrijk grasland, ook wel kuikenland genoemd. In dit deel van het weidevogelgebied kunnen de nesten ongestoord uitkomen en de kuikens opgroeien vanwege de schuilmogelijkheden en het voedselaanbod. In gebieden waar de doelen gericht zijn op grutto en/of tureluur en/of wulp geldt een minimumeis aan oppervlakte kuikenland gekoppeld aan de gewenste gruttodichtheid."*

Voor de Aersoltweerde is door de provincie Gelderland in het natuurbeheerplan 2010 geen aantal broedpaar grutto's als doelstelling opgenomen. Wel zijn er eisen gesteld aan het aantal hectares juniland en kruidenrijk weidevogelgrasland. Voor de Gelderse Waard en de Aersoltweerd gezamenlijk is dat gesteld op 16 hectare juniland en 6 hectare kruidenrijk grasland. Aan deze doelstelling van de provincie Gelderland wordt ruimschoots voldaan.

De berekening van het aantal benodigde hectares kuikenland gaat als volgt:

- Aan de beheerpakketten, die in paragraaf 3.2 zijn genoemd, wordt een wegingsfactor voor de waarde als kuikenland toegekend. Deze wegingsfactor drukt de relatieve waarde als opgroeihabitat voor gruttokuikens uit. De wegingsfactoren zoals de provincie Gelderland hanteert, zijn in de tabel met beheerpakketten vermeld.
- De oppervlakte van de percelen waarvoor een beheerpakket wordt afgesloten, wordt met deze wegingsfactor vermenigvuldigd.
- De uitkomst is de kuikenlandwaarde in pseudo hectares (term uit handleiding collectief beheerplan weidevogels in kader SNL Gelderland).

Eén succesvol gruttopaar heeft afhankelijk van de omgevingscondities en gezinsgrootte 1-2 pseudo hectare nodig om haar jong(-en) groot te kunnen brengen (Alterra gaat in haar modelbenadering Beheer op Maat uit van waarden tussen 1 en 2, meest gehanteerde waarde is

1,4). Deze pseudo hectares zijn bruikbaar om de kwaliteit van het graslandbeheer in relatie tot het aantal reproducerende gruttopen te beoordelen.

3.2 Beheerpakketten

Dit collectief beheerplan valt onder de werking van het Natuurbeheerplan 2010 Gelderland. Volgens dit natuurbeheerplan gelden voor het beheertype “weidevogelgebied” verschillende gesubsidieerde agrarische natuur en landschap beheerpakketten. In onderstaande tabel staan de voor de Aersoltweerde belangrijkste pakketten:

Nummer	Beheerpakket	Wegingsfactor *
A01.01.01	Weidevogelgrasland met rustperiode. Met deze pakketten zijn in de rustperiode, in de nestfase geen agrarische werkzaamheden toegestaan. Het pakket met rustperiode tot 1 augustus is vooral voor de kwartelkoning bedoeld.	
A01.01.01a	Grasland met rustperiode 1 april tot 1 juni ²⁾	0,8
A01.01.01c	Grasland met rustperiode 1 april tot 15 juni ²⁾	1,5
A01.01.01g	Grasland met rustperiode 1 april tot 1 augustus ²⁾	1,2
A01.01.05	Kruidenrijk weidevogelgrasland, rustperiode tot 15 juni ²⁾ Dit pakket dient om in de vorm van bloemrijk grasland een voedselrijke situatie voor kuikens te creëren.	1,8
A01.01.04	Landbouwgrond met legselbeheer. De pakketten legselbeheer worden op percelen zonder aangepast weidevogelbeheer gebruikt om de legfels te beschermen.	
A01.01.04a	Legselbeheer op grasland ¹⁾	-
A01.01.04b	Legselbeheer op bouwland ¹⁾	-
A01.01.06	Extensief beweid weidevogelgrasland Met dit pakket kunnen weidevogels door extensieve beweiding zowel broeden als fourageren.	1,3
¹⁾	Optie toeslag kuikenstroken (0,1 deel van perceeloppervlakte)	0,9
²⁾	Optie uitrijden ruige mest Buiten de rustperiode wordt ruige mest in een volume van ten minste 10 en maximaal 20 ton per hectare uitgereden.	-

* Voor toelichting zie 4.1

Naast de bovenstaande beheerpakketten is in Gelderland in weidevogelgebieden ook het pakket A02.01.03b “botanische hooilandrand” opengesteld.

In bijlage 2 zijn de voor de Aersoltweerde belangrijkste SNL beheerpakketten en hun beheereisen (gebaseerd op de index natuur & landschap versie 4-11-2010) nader toegelicht. Staatsbosbeheer verpacht in de Aersoltweerde percelen aan landbouwers. De beheereisen van Staatsbosbeheer zijn voornamelijk gebaseerd op het SNL pakket “kruidenrijk weidevogelgrasland”. Hieraan toegevoegd is een mogelijke rusttijd tot 1 juli.

3.3 Weidevogelmozaïek Aersoltweerde

Zie afbeelding 2 voor het weidevogelmozaïek in de Aersoltweerde.

Toelichting:

- Percelen 1 tot en met 4 zijn sinds kort eigendom van SBB en kunnen nu door hen verpacht worden. Bij het verpachten staat de natuurdoelstelling weidevogelgebied (kwartelkoning) voorop. Deze percelen worden pas vanaf 15 juni gemaaid. Het meest rustige perceel, perceel 1, heeft potentie om door kwartelkoningen als broedplaats uitgekomen te worden. Dit perceel wordt pas na 1 juli gemaaid.
- Percelen 5 tot en met 8 zijn in gebruik en eigendom van de heer Rave. Op deze percelen wordt geen beheerafspraak gemaakt. Wel zal heer Rave gemarkeerde weidevogelnesten ontzien bij zijn werkzaamheden.
- Perceel 9 tot en met 13 zijn van Staatsbosbeheer. Deze percelen worden gepacht door A. Ruitenbergh. Ook hier weer een 'laat maai beleid'. Perceel 12 is het meest rustig en voor kwartelkoningen interessant. Deze wordt pas na 1 juli gemaaid. De percelen 10 en 13 na 15 juni.
- Perceel 11 ligt dicht tegen de dijk, hier broeden (nagenoeg) geen weidevogels. Op dit perceel is gekozen voor extensieve beweiding. Weidevogelkuikens die in juni nog op het land lopen, hebben hier de mogelijkheid om altijd voedsel en schuilgelegenheid te vinden.
- Op geen van de SBB percelen wordt mest geïnjecteerd! Om verschraving van het grasland te voorkomen, wordt aan agrariërs gevraagd, na het maaien van het grasland. De percelen te beweiden.
- Op perceel 14 in eigendom van J.Groeneveld rust thans nog een PSAN weidevogelpakket met rustperiode tot 15 juni.
- Perceel 16A, 16B en 17 zijn van Staatsbosbeheer. Perceel 16A heeft de meeste kans om door kwartelkoningen bezocht te worden en wordt na 1 juli gemaaid. Perceel 16A wordt na 15 juni gemaaid.
- Op perceel 17 wordt geen beperking in maaidatum opgelegd. Hier worden geen weidevogels verwacht. Dit perceel kan dan ook vroeg gemaaid worden, waarna het perceel door beweiding, een mooie plek wordt voor weidevogelkuikens om te foerageren.
- Uiteraard geldt in zijn algemeenheid voor de SBB percelen, dat als een kwartelkoning wordt gesignaleerd, het bovengenoemde maai-beleid uitgesteld kan worden tot bijvoorbeeld 1 augustus.

Het aantal pseudo hectares "kuikenland" (zie 3.1) in de Aersoltweerde is:

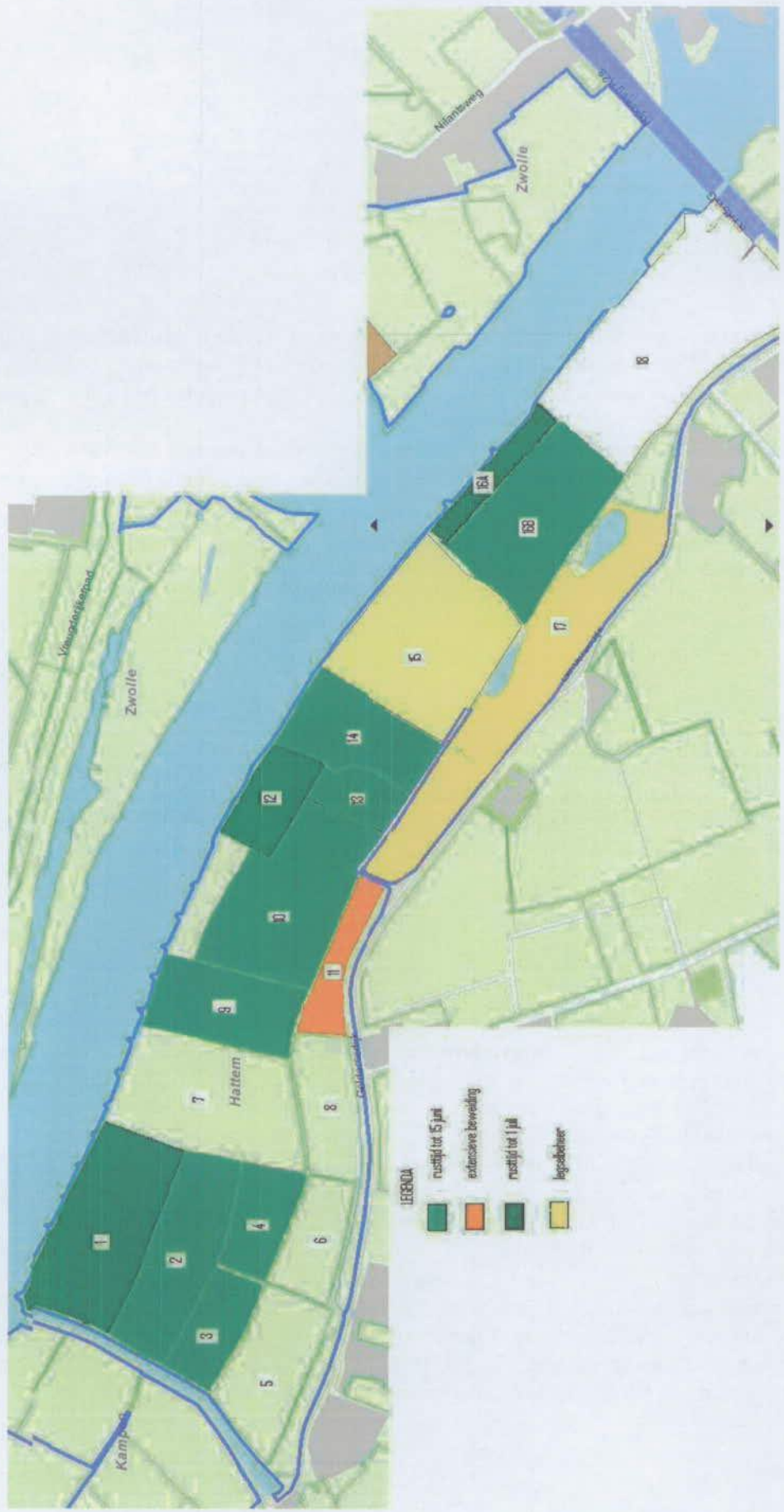
Soort beheer	Werkelijke hectares	Pseudo hectares
Uitgesteld maaien tot 15 juni	20,39	30,58
Uitgesteld maaien tot 1 juli	6,87	8,25
Extensief beweid grasland	1,17	1,52
Totaal	28,43	40,35

3.4 SNL kosten weidevogelbeheer

In de Aersoltweerde zijn de SNL kosten voor 2010 (exclusief vergoeding uitrijden ruige mest en probleemgebiedenvergoeding) € 684.

Kwartelkoning (foto Anne van der Zijpp)

Abbeelding 2: Weidevogelmozaïek Aersoltweerde

4. Inrichting weidevogelgebied

4.1 Waterhuishouding

De Aersoltweerde overstroomt bijna jaarlijks bij hoog water van de IJssel. Meestal is omstreeks 1 april het waterpeil weer gezakt. Bij hoog water wijken de weidevogels om te broeden uit naar een aantal binnendijkse percelen. Het is dan ook wenselijk deze percelen in 2011 te begrenzen binnen het weidevogelgebied Aersoltweerde, Gebiedscoördinator weidevogels heeft hier informeel, maar ook formeel (zienswijze op natuurbeheerplan 2011) al een aantal maal naar gevraagd bij de provincie Gelderland. Tot op dit moment is hieraan nog geen gehoor gegeven.

Afgelopen jaren is het grondwaterpeil in de Aersoltweerde laag gehouden. Al vroeg in het voorjaar waren percelen te droog voor een grote weidevogelstand. Met waterschap Veluwe zal overlegd worden, hoe dit is te verbeteren.

4.2 Open landschap

In de Aersoltweerde is nauwelijks hoog opgaande begroeiing aanwezig. Wel staan in de Aersoltweerde een paar grote bomen. Maar onder deze bomen zoeken koeien bij zon en warmte schaduw en verkoeling. Deze bomen moeten dus zeker ongemoeid gelaten worden.

4.3 Predatie

In de Aersoltweerde bestaat in de leg-en broedperiode van weidevogels predatie door kraaien, maar vooral door vossen. Bejagen van vossen is op de percelen van Staatsbosbeheer niet toegestaan. Dan blijft één remedie tegen predatie door vossen over. Het plaatsen van schrikdraad. Dit is een diervriendelijke wijze van voorkoming van predatie door vossen: Eén of meerdere percelen worden al vroeg in het voorjaar (omstreeks 1 maart) afgerasterd en voorzien van schrikdraden op een hoogte van 20, 35 en 50 cm. Een accu voorziet de installatie van elektriciteit. Onder de draden wordt het gras kort gemaaid ter voorkoming van spanningsverlies.

Ter voorkoming van predatie door vossen plaatst Staatsbosbeheer samen met Vrienden van het Boerenland een schrikdraadinstallatie. Vrienden van het Boerenland verzorgt en bekostigt onderhoud van accu's en het maaien van gras onder de stroomdraden. In 2011 wordt weer schrikdraad rondom de percelen 1 tot en met 4 en 10 tot en met 13 geplaatst.

5. Organisatie uitvoeren collectief beheerplan Gelderse Waard

5.1 Gebiedscoördinatie

De gebiedscoördinatie voor dit collectieve weidevogelplan wordt uitgevoerd door de Agrarische Natuurvereniging VeluweJsselzoom (VIJZ), Veluwsedijk 49, 7397NP te Nijbroek, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Oost Nederland te Apeldoorn, onder nummer 08106657. De VIJZ is verantwoordelijk voor de uitvoering en inhoud van dit collectieve beheerplan.

Namens de VIJZ voert Cor Heidenrijk, Kleine Emstermate 8, 7396BK Terwolde (tel. 0571-292114 of 06-55175892) de werkzaamheden als gebiedscoördinator weidevogels uit. In de Aersoltweerde werkt de VIJZ samen met Wybe van Klaarbergen, Wilhelminalaan 33, 8091 AP Wezep (tel. 038-3762100) als mozaïekcoördinator namens de Stichting Vrienden van het Boerenland

De mozaïekcoördinator is voor agrariërs in de Aersoltweerde het eerste aanspreekpunt voor weidevogel aangelegenheden. Mozaïekcoördinator en gebiedscoördinator weidevogels voeren de regie. Ook als tijdens het weidevogelseizoen ad hoc maatregelen gewenst zijn. Zij kunnen daarop door landbouwers, vrijwilligers en andere direct betrokkenen geattendeerd worden.

5.2 Taakverdeling beheerders en weidevogelvrijwilligers

De weidevogelvrijwilliger vraagt aan het begin van het weidevogelseizoen een vergunning van iedere agrariër op wiens gebied hij de legfels markeert. Vrijwilligers worden door landbouwer en mozaïekcoördinator geïnformeerd op welke percelen een later maaien afspraak rust. Hier hoeft dan ook niet gemarkeerd te worden. Vervolgens worden de volgende afspraken met landbouwers gemaakt:

- Wanneer werkzaamheden op het land worden uitgevoerd, wordt de vrijwilliger tijdig geïnformeerd om zo mogelijk de (nog) niet gevonden nesten te markeren.
- Ingeval van maaien, controleert de vrijwilliger of de legfels nog aanwezig zijn (zo niet dan hoeft geen "pol" van 50 m² te blijven staan). Als op het perceel kuikens lopen, worden die middels "vlaggen" verdreven.
- De weidevogelvrijwilliger vraagt de agrariër niet te zoeken naar de gemarkeerde nesten. Vooral het nestje van de tureluur is moeilijk te vinden en kan worden vertrapt. Hierbij wordt wel eens gedacht dat er geen legfel meer ligt en neemt de beheerder de stokken weg, waarna hij over het nest maait. Ook bestaat een risico dat er sporen (vos!) achter blijven.

5.3 Kennisbevordering

Nestmarkering op percelen die na half juni gemaaid worden is in het vroege voorjaar niet nodig. Volgens onderzoek van SOVON (Goedhart, Teunissen en Schekkerman), zelfs ongewenst. Nestbezoek immers kan geursporen opleveren, waardoor vossen eenvoudiger nesten zouden kunnen vinden.

Om toch een goed beeld van aantallen broedparen en inzicht in broedsucces te krijgen, zal in 2011 voor weidevogelvrijwilligers (en eventueel belangstellende agrariërs) een cursus "alarmtellingen" door gebiedscoördinator weidevogels georganiseerd worden.

Voorafgaande aan het weidevogelseizoen een lezing voor vrijwilligers, agrariërs en andere belangstellenden over de kwartelkoning. Deze lezing wordt door een onderzoeker en specialist op gebied van kwartelkoningen van SOVON gegeven.

5.4 Monitoring

De weidevogelvrijwilligers van de Stichting Vrienden van het Boerenland beschermen de legsels en kuikens van weidevogels in de Aersoltweerde. Hier zijn twee vrijwilligers actief. Indien zich bijzonderheden voordoen wordt de mozaïekcoördinator geïnformeerd. Hij treedt regelend op en rapporteert aan de gebiedscoördinator weidevogels.

6. Planning en ambities

6.1 Planning

Door het weidevogelplan 2010 en de resultaten van het afgelopen weidevogelseizoen 2010 te evalueren, stellen we in het collectieve beheerplan 2011 voor de Aersoltweerde de volgende verbeteringen voor:

1. Een spoedige overdracht van BBL percelen naar Staatsbosbeheer kan in dit weidevogelplan niet afgedwongen worden. Wel is het belachelijk dat ambtelijke molens zo traag draaien, dat het jaren moet duren om percelen over te dragen naar een natuurbeheerder.
2. In overleg met het Waterschap Veluwe en de gebruikers van de percelen in de Aersoltweerde de grondwaterstand op peil houden. Een grondwaterstand van 15 tot 20 centimeter onder het maaiveld tot 15 april.
3. Verbetering samenwerking met BBL, zodat zeker wordt dat BBL percelen alleen met beperkingen worden verpacht. Tegen een pachtprijs met voldoende compensatie.
4. Organiseren cursus alarmtellingen voorlichting over leefwijze kwartelkoning voor weidevogelvrijwilligers, agrariërs en andere belangstellenden
5. Uitbreiding Aersoltweerde met hoogwater uitwijkgebied

6.2 Lange termijn ambities

De belangrijkste ambitie voor de Aersoltweerde is uiteraard één of meerdere paartjes broedende kwartelkoningen. Verder de volgende weidevogelambities in aantallen broedparen per 2015:

Soort	2015
kievit	20
grutto	7
tureluur	12
scholekster	2

De Aersoltweerde is altijd een goed weidevogelgebied geweest. Helaas is hier de laatste jaren de weidevogelstand sterk achteruit gegaan. Bij bovenstaande doelstelling is het ambitieniveau “in stand houden van huidig aantal weidevogels”. Maar eigenlijk moet meer mogelijk zijn. Want met schrikdraad als preventie tegen vossen, een iets verhoogde grondwaterstand tot 15 april in combinatie met optimaal habitat voor opgroeiende kuikens moet een toename van het aantal broedende weidevogels in de Aersoltweerde mogelijk zijn.

Bijlage 1 Gebruikers percelen Aersoltweerde

Aersoltweerde 2011		Kuikenland					
perceelnr	Naam gebruiker	BRS	oppervlakte	Pakket	factor	pseudo ha	juniland
1	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem		4,397	1-jul	1,2	5,28	4,40
2	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem		3,192	15-jun	1,5	4,79	3,19
3	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem		1,456	15-jun	1,5	2,18	1,46
4	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem		1,458	15-jun	1,5	2,19	1,46
5	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem	200759236	2,663				
6	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem	200759236	1,586				
7	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem	200759236	4,761				
8	D.E. Rave, Geldersedijk 101, 8051SE Hattem	200759236	1,911				
9	?		2,558	15-jun	1,5	3,84	2,56
10	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		4,476	15-jun	1,5	6,71	4,48
11	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		1,166	ext.beweiden	1,3	1,52	
12	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		1,490	1-jul	1,2	1,79	1,49
13	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		0,962	15-jun	1,5	1,44	0,96
14	J.Groeneveld, Oudekerkweg 34, 8051KX Hattem	200759236	2,455	PSAN 15 juni	1,5	3,68	2,46
15	H.Kwakkel, Geldersedijk 29, 8051SB Hattem	60155227	5,261	A01.01.04A4			
16A	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		0,986	1-jul	1,2	1,18	0,99
16B	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		3,831	15-jun	1,5	5,75	3,83
17	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem		5,639	legselbeheer			
18	A.Ruitenber, Geldersedijk 87, 8051SE Hattem	201165388	7,527				
Totaal			57,775			40,35	27,26

Bijlage 2 Beheereisen SNL pakketten

In deze bijlage zijn de belangrijkste beheerpakketten en hun beheereisen gebaseerd op de index natuur & landschap (versie 4 november 2010) vermeld.

Beheerpakket A01.01.04: Landbouwgrond met legselbeheer.

Instapvoorwaarden voor het beheertype:

1. De beheereenheid bestaat uit grasland of bouwland.
2. De beheereenheid is tenminste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten, uitgezonderd A03.01

Beheereisen:

1. De beheereenheid wordt tijdens het broedseizoen een of enkele malen afgezocht op aanwezige legsels; de legsels worden gemarkeerd en, indien de beheereenheid wordt beweid, van deugdelijke legselbeschermers voorzien.
2. Indien een perceel grasland wordt gemaaid of anderszins bewerkt, wordt een enclave van tenminste 50m² om de aanwezige nesten gevrijwaard van alle landbouwkundige werkzaamheden;
3. Indien een perceel bouwland wordt bewerkt, worden de nesten ontzien bij de werkzaamheden.

Optioneel:

- Toeslag kuikenstroken: Stroken van minimaal 6 meter breed worden tenminste 2 weken later gemaaid dan de rest van het perceel.

Beheerpakketten:

- A01.01.04a Legselbeheer op grasland;
- A01.01.04b Legselbeheer op bouwland.

Beheerpakket A01.01.06: Extensief beweid weidevogelgrasland

Instapvoorwaarden voor het beheertype:

1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is tenminste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten, uitgezonderd A01.03.01

Beheereisen:

1. Beweiding is verplicht tot 15 juni met minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha;
2. Tussen 1 april en 15 juni is de beheereenheid niet gemaaid, gerold, gesleept, gescheurd, gefreesd, (her)ingezaaid, doorgezaaid of bemest. In deze periode is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan.

Beheereisen voor Staatsbosbeheer kruidenrijk weidevogelgrasland

Instapvoorwaarden voor het beheertype:

1. De beheereenheid bestaat uit grasland.
2. De beheereenheid is tenminste 0,5 hectare groot.
3. Cumulatie met alle beheerpakketten uitgesloten, uitgezonderd A01.03.01

Beheereisen:

1. Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is slechts toegestaan voor pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring en brandnetel.
2. Uitsluitend bemesting met vaste mest toegestaan buiten de rustperiode.
3. Er wordt een rustperiode in acht genomen van 1 april tot 15 juni of tot 1 juli.
4. In de rustperiode is de beheereenheid niet beweid, gemaaid, gerold, gesleept, of bemest. In deze periode is het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen niet toegestaan.
5. Het gewas wordt jaarlijks voor 1 augustus afgevoerd door middel van maaien en afvoeren. Tweede keer maaien en afvoeren is toegestaan.
6. Het grasland mag niet worden gescheurd, gefreesd of heringezaaid.

Optioneel:

- Toeslag ruige mest: Op de beheereenheid wordt buiten de rustperiode ruige mest uitgereden in een volume van tenminste 10 en maximaal 20 ton per ha per jaar.
- Toeslag kuikenstroken: Stroken van minimaal 6 meter breed worden tenminste 2 weken later gemaaid dan de rest van het perceel.